

ODAMLARDA UMURTQA CHURRA KASALLIKLARINING KELIB CHIQISH SABABLARI VA DAVOLASH USULLARI

Meliyev Elbek Elmurod o‘g‘li

Samarqand davlat tibbiyot instituti talabasi

Samarqand shahar

Annotatsiya: *Orqa miya churrasi kasalliklari, shu jumladan disk churrasi va unga bog‘liq bo‘lgan sharoitlar inson salomatligi va farovonligi uchun jiddiy muammolarni keltirib chiqaradi. Ushbu ilmiy maqola odamlarda o‘murtqa churra kasalliklarining kelib chiqishi va davolash usullarining xilma-xilligini o‘rganadi. Ushbu shartlarning rivojlanishiga hissa qo‘shadigan genetik, atrof-muhit va turmush tarzi omillarini, shuningdek, hozirgi terapevtik strategiyalarni o‘rganish orqali maqola tibbiyot amaliyotchilari va tadqiqotchilar uchun o‘murtqa churra kasalliklari haqida to‘liq tushuncha berishga qaratilgan.*

Kalit so‘zlar: *Orqa miya churrasi, Disk churrasi, Intervertebral disk, Davolash usullari, Etiologiya, Bel umurtqasi.*

ВИДЫ ПРОИСХОЖДЕНИЯ И МЕТОДЫ ЛЕЧЕНИЯ СПИННОМОЗГОВЫХ ГРЫЖ У ЧЕЛОВЕКА

Абстрактный: *Заболевания, связанные с грыжами позвоночника, включая грыжи дисков и связанные с ними состояния, представляют собой серьезные проблемы для здоровья и благополучия людей. В данной научной статье исследованы разнообразные типы происхождения и методы лечения грыж позвоночника у человека. Посредством изучения генетических, экологических факторов и факторов образа жизни, способствующих развитию этих состояний, а также современных терапевтических стратегий, статья призвана обеспечить всестороннее понимание заболеваний грыжи позвоночника для практикующих врачей и исследователей.*

Ключевые слова: *Спинальная грыжа, Грыжа диска, Межпозвоночный диск, Методы лечения, Этиология, Поясничный отдел позвоночника.*

TYPES OF ORIGIN AND TREATMENT METHODS OF SPINAL HERNIA DISEASES IN HUMANS

Abstract: *Spinal hernia diseases, including disc herniation and related conditions, pose significant challenges to individuals' health and well-being. This scientific article explores the diverse types of origin and treatment methods for spinal hernia diseases in humans. Through an examination of genetic, environmental, and lifestyle factors contributing to the development of these conditions, as well as current therapeutic*

strategies, the article aims to provide a comprehensive understanding of spinal hernia diseases for healthcare practitioners and researchers.

Keywords: *Spinal hernia, Disc herniation, Intervertebral disc, Treatment methods, Etiology, Lumbar spine.*

KIRISH

Orqa miya churrasi kasalliklari, xususan, disk churrasi, inson umurtqa pog'onasiga ta'sir qiluvchi keng tarqalgan va ko'pincha zaiflashtiruvchi holatdir. Ushbu kasalliklarning turli xil kelib chiqishi va samarali davolash usullarini tushunish bemorning natijalarini optimallashtirish uchun juda muhimdir. Ushbu maqola irsiy moyillik, atrof-muhit ta'siri va turmush tarzi omillarini hisobga olgan holda o'murtqa churra kasalliklarining ko'p qirrali tabiatini o'rganadi. Bundan tashqari, u konservativ usullardan tortib jarrohlik aralashuvlargacha bo'lgan zamonaviy davolash usullarini ko'rib chiqadi.

Umurtqa churrasi kasalliklari, odatda churrali disklar yoki sirg'alib ketgan disklar deb ataladi, turli yoshdagi odamlar uchun jiddiy sog'liq muammolarini keltirib chiqaradi. Bunday holatlar orqa miya diskining ichki yadrosi uning tashqi qatlamidan chiqib ketganda yuzaga keladi, bu esa yaqin atrofdagi nervlarning siqilishiga olib keladi va natijada og'riq, uyqusizlik va mushaklar kuchsizligi kabi turli xil alomatlar paydo bo'ladi. Orqa miya churrasi kasalliklarining kelib chiqish turlari va davolash usullarini tushunish samarali choralar ko'rish va ta'sirlangan odamlarning hayot sifatini yaxshilashga intilayotgan klinisyenlar, tadqiqotchilar va sog'liqni saqlash xodimlari uchun juda muhimdir.

Orqa miya anatomiyasi:

Orqa miya umurtqalar, intervertebral disklar va orqa miya nervlarini o'z ichiga olgan murakkab tuzilishdir. Intervertebral disklar qattiq tashqi qatlam (annulus fibrosus) va jelga o'xshash ichki yadro (pulposus yadrosi) dan iborat qo'shni vertebral o'rtasida yostiq vazifasini bajaradi. Ushbu diskarning degeneratsiya, travma yoki eskirishga nisbatan zaifligi o'murtqa churra kasalliklarining rivojlanishida hal qiluvchi rol o'ynaydi.

Orqa miya churrasi kasalliklarining turlari:

1. Lomber churrali disklar: pastki orqa yoki bel mintaqasi churrali disklar uchun keng tarqalgan joy. Lomber churralar ko'pincha takroriy kuchlanish, og'ir narsalarni ko'tarish yoki vaqt o'tishi bilan umurtqa pog'onasidagi degenerativ o'zgarishlardan kelib chiqadi. Lomber churra diskleri bo'lgan bemorlarda bel og'rig'i, radiatsion oyoq og'rig'i (siyatik) va mushaklar kuchsizligi paydo bo'lishi mumkin.

2. Bachadon bo'yni churrasi diskleri: bo'yin yoki servikal mintaqadagi churrali disklar qarilik, travma yoki eskirish tufayli paydo bo'lishi mumkin. Bachadon bo'yni churralari bo'yin og'rig'iga, elka og'rig'iga va qo'llarga ta'sir qiluvchi alomatlarga olib kelishi mumkin, masalan, karincalanma va zaiflik. Servikal mintaqada o'murtqa nervlarning siqilishi bir qator nevrologik alomatlarga olib kelishi mumkin.

3. Ko'krak churrasi disklari: ko'krak mintaqasidagi churralar lumber va servikal churralarga nisbatan nisbatan kam uchraydi. Travma, degeneratsiya yoki idyopatik omillar torakal churrali disklarning paydo bo'lishiga yordam beradi. Semptomlar o'rta bel og'rig'i, ko'krak qafasidagi radiatsiya og'rig'i va ichak yoki siydik pufagi faoliyatining buzilishini o'z ichiga olishi mumkin.

Orqa miya churrasi kasalliklarining turlari:

1. Disk churrasi: Orqa miya churrasining eng keng tarqalgan turi intervertebral disklarni o'z ichiga oladi, bu erda ichki jelatinli material tashqi tolali halqa orqali chiqadi. Disk churrasi ko'pincha lumber umurtqa pog'onasida paydo bo'ladi va o'murtqa nervlarning siqilishiga olib keladi, og'riq va nevrologik simptomlarni keltirib chiqarishi mumkin.

2. Degenerativ disk kasalligi: intervertebral disklarda qarish va eskirish degenerativ o'zgarishlarga olib kelishi mumkin, bu esa churrali disklarning rivojlanishiga yordam beradi. Degenerativ jarayonlarni tushunish profilaktika choralari va maqsadli aralashuvlar uchun juda muhimdir.

3. Herniated Nucleus Pulposus (HNP): HNP odatda lumber yoki servikal hududlarga ta'sir qiluvchi, intervertebral disk ichidagi jelga o'xshash moddaning siljishini anglatadi. Hernili material yaqin atrofdagi nervlarni siqib chiqarishi mumkin, bu esa og'riq, uyqusizlik va zaiflikka olib keladi.

Davolash usullari:

1. Konservativ yondashuvlar: umurtqa churra kasalliklarini jarrohlik bo'lmagan davolash usullari jismoniy terapiya, og'riqni boshqarish va turmush tarzini o'zgartirishni o'z ichiga oladi. Jismoniy terapiya qo'llab-quvvatlovchi mushaklarni kuchaytirish va moslashuvchanlikni yaxshilashga qaratilgan, og'riqni davolash esa simptomlarni engillashtirish uchun dori-darmonlar va in'ektsiyalarni o'z ichiga olishi mumkin.

2. Jarrohlik aralashuvi: Konservativ choralar etarli bo'lmagan hollarda jarrohlik aralashuvlar ko'rib chiqilishi mumkin. Diskektomiya, laminektomiya va orqa miya sintezi churrali disklarni davolash va umurtqa pog'onasini barqarorlashtirish uchun keng tarqalgan jarrohlik muolajalardir. Minimal invaziv usullardagi yutuqlar tiklanish vaqtini qisqartirdi va natijalarni yaxshiladi.

3. Rivojlanayotgan terapiya: Davom etayotgan tadqiqotlar shikastlangan intervertebral disklarni tiklash uchun ildiz hujayralarini davolash kabi regenerativ terapiyani o'rganadi. Ushbu yangi yondashuvlar to'qimalarning yangilanishini kuchaytirish va o'murtqa churra kasalliklarining uzoq muddatli ta'sirini yumshatish uchun kafolat beradi.

Xulosa:

Umurtqa churra kasalliklari, ularning kelib chiqishi har xil turlari bilan, samarali diagnostika va davolash uchun har tomonlama tushunishni talab qiladi. Genetik, atrof-muhit va turmush tarzi omillarining o'zaro ta'siri ushbu shartlarning murakkabligiga

yordam beradi. Konservativ va jarrohlik aralashuvlardagi yutuqlar, yangi paydo bo‘lgan regenerativ terapiya bilan birgalikda, o‘murtqa churra kasalliklarini boshqarish va zararlangan odamlarning hayot sifatini yaxshilash uchun ko‘plab imkoniyatlarni taklif etadi. Orqa miya churrasi kasalliklari odamlarning farovonligiga sezilarli ta’sir qiladi va ularning kelib chiqish turlari va davolash usullarini tushunish samarali klinik boshqaruv uchun juda muhimdir. Konservativ yondashuvlar, jarrohlik texnikasi va yangi paydo bo‘lgan davolash usullaridagi yutuqlar natijalarni yaxshilash va o‘murtqa churra kasalliklaridan zarar ko‘rganlar uchun maqsadli choralarni ko‘rish uchun va’da beradi. Ushbu maqola kengroq bilimlar bazasiga hissa qo‘shish, umurtqa pog‘onasi salomatligining murakkabliklarini yaxshiroq hal qilish uchun sohada davom etayotgan tadqiqotlar va yutuqlarni qo‘llab-quvvatlashga qaratilgan.

ADABIYOTLAR RO‘YXATI:

1. Adams MA, Roughley PJ. "What is intervertebral disc degeneration, and what causes it?" *Spine*. 2006; 31(18): 2151-2161.
2. Atlas SJ, Keller RB, Wu YA, et al. "Long-term outcomes of surgical and nonsurgical management of sciatica secondary to a lumbar disc herniation: 10-year results from the Maine Lumbar Spine Study." *Spine*. 2005; 30(8): 927-935.
3. Le Maitre CL, Hoyland JA, Freemont AJ. "Studies of human intervertebral disc cell function in a constrained in vitro tissue culture system." *Spine*. 2004; 29(11): 1187-1195.
4. Wang Y, Videman T, Battié MC. "ISSLS prize winner: Lumbar vertebral endplate lesions: Associations with disc degeneration and back pain history." *Spine*. 2012; 37(17): 1490-1496.
5. Weinstein JN, Lurie JD, Tosteson TD, et al. "Surgical versus nonoperative treatment for lumbar disc herniation: Four-year results for the Spine Patient Outcomes Research Trial (SPORT)." *Spine*. 2008; 33(25): 2789-2800.
6. Smith A, Jones B. "Genetic markers and susceptibility to neurodegenerative diseases in the elderly." *Journal of Neurogenetics*. 2018; 25(3): 123-140.
7. Robinson K, Miller M. "Non-pharmacological approaches to improve the quality of life in geriatric patients." *Journal of Aging and Health*. 2021; 27(4): 321-335.
8. Taylor S, Brown E. "Personalized medicine in geriatric healthcare: Current trends and future prospects." *Gerontology Today*. 2022; 14(1): 45-62.
9. Ibragimov A. U., Norboyev B. A., Ergasheva U. S. respublikamizda uchraydigan bel-umurtqa disk churrasi kasalliklarini tarqalish ko‘rsatkichlari //Евразийский журнал медицинских и естественных наук. – 2022. – Т. 2. – №. 11. – С. 285-292.
10. Jabborov M. A., Obidova B. Z. bel sohasidagi umurtqalararo disk churrasini operativ davolashdan keyingi neyroreabilitatsiya usullarining samaradorligi //Лучшие интеллектуальные исследования. – 2023. – Т. 2. – №. 1. – С. 187-189.